

Nyheter i Älgfrode version 3.4

Datumspärr bortagen

Från och med version 3.4 finns inget datum som innebär att Älgfrode därefter blockras för att göra prognoser.

År för senaste jakt

År för senaste jakt kan sättas till årtal mellan 2011 och innevarande år.

Godkända indata för rovdjur

Värden som accepteras som indata på björntäthet är utökat till ett intervall mellan 0 och 99 björnar per 100 000 ha. Värden som kan anges i "Bilaga I Beräkn.stöd predation" på antalet älgar som ett vargrevir tar är utökat till ett intervall mellan 0 och 160 älgar per år.

Nyheter i Älgfrode version 3.3

Område, datum, tidpunkt och signatur

Uppgifter för vilket område prognosberäkning avser samt när och av vem indata respektive prognos är utförd är nu nödvändig information. Fylls detta inte i erhålls ingen prognos.

Utökat inmatningsstöd

Fler kommentarer i celler som skall förses med indata. Dessa indikeras som röda flikar i cellernas övre högra hörn och innehållet framträder om man för pekaren över respektive cell med röd flik.

Begreppet vinterstam

Älgstammen förändras i storlek under varje år som går. Begreppet vinterstam är definierat som älgtäthet i januari och med jaktårets hela jaktuttag avdraget. I Älgfrode är vinterstam, stam efter jakt och stam i januari uttryck för samma sak.

Förbättrat stöd för att göra prognos

Indikation på saknade eller orimliga värden förbättrad. Icke godkänd inmatning syns som mörkaorange bakgrund. Dessutom indikeras i tabell över prognos om en kategori utrotas med angivet uttag. Ett minustecken betyder överuttag.

Data till ÄFPmall

Data från Älgfrode som skall finnas med i länsstyrelsernas förvaltningsplan återfinns i Bilaga II Data till ÄFPmall. Referenserna till rader i ÄFPmall är reviderade.

Älgfrode - en modell för att planera avskjutning av älg

Version 3.4

Hur blir älgstammen
om man skjuter ett
visst antal kor,
kalvar och tjurar?

Skogsbrukets
Viltgrupp

Svenska Jägareförbundet

Något om älgdemografi

Stammens storlek och sammansättning

Antal älgar i stammen varierar stort över året. Efter kalvningsperioden i maj-juni ökar antalet rejält för att under hösten reduceras av jakt. Före jakten är andelen kalv och tjur vanligtvis högre än efter, medan det omvända gäller andelen kor i stammen. Uppgifter om stammens sammansättning kan fås från olika typer av inventeringar och/eller beräkningsmodeller.

Vandring

I norra Sverige förekommer vandring mellan sommar- och vinterområden. Detta innebär för det första att den jaktbara stammen inte är helt liktydig med den stam som finns vid jaktstart. För det andra så utgör vinterstam det antal älgar som finns i området i januari. Fler som vandrat in än som vandrat ut ger en förhöjd täthet och vice versa.

Antal kalvar per vuxet hondjur

Åldern på stammens hondjur påverkar genomsnittligt antal kalvar per vuxet hondjur. Unga och riktigt gamla individer är mindre fruktsamma dvs. får färre kalvar. En stor andel unga hondjur i stammen - låg medelålder - betyder normalt ett lägre reproduktionstal än en stam med hög medelålder. Kornas fruktsamhet varierar även på grund av miljöfaktorer t.ex. födomängd och födokvalitet. I genomsnitt föds vanligtvis mellan en halv och lite drygt en kalv per vuxet hondjur. I rovdjursfri miljö överlever merparten kalvar sommaren. I områden med björn kan överlevnaden dock vara så låg som 50%. I modellberäkningarna skall ett skattat värde på kalv per vuxet hondjur från Älgobs och/eller flyginventering anges.

Andel tjurkalv av alla kalvar

Kön på kalvar bestäms av olika inre och yttre faktorer och det föds som regel något fler kalvar av hankön än honkön. Man kan använda avskjutningsstatistik för att bestämma denna andel. I modellberäkningarna används ett riksgenomsnitt på 52% tjurkalvar av alla kalvar om uppgift på könkvot bland kalvar utelämnas.

Antal döda av annat än jakt

I Sverige, speciellt i södra delen, är det inte ovanligt att älgar som dör av annat än jakt kommer någon människa till kännedom. Men eftersom det inte finns något generellt krav på rapportering, trafikskador undantaget, blir antalet i de flesta fall osäkert. Genom forskning vet vi emellertid att jakt är den avgjort vanligaste dödsorsaken hos älg. Förutom jakt dör älgar av trafik, rovdjur, sjukdomar, svält, ålderdom, drunkning, fall m.m. I rovdjursfri miljö är antalet vanligtvis blygsamt jämfört med antalet som skjuts. Finns vargrevir och älgtätheten är låg kan varg vara en betydande dödsorsak. De flesta älgar som tas av varg i Sverige är kalvar. Björn tar än mer sällsynt vuxna älgar och deras inverkan är främst på kalvar innan jaktstart. Med uppgifter på antal björnar i området och/eller förekomst av vargrevir finns en beräkningshjälp (Bilaga I) att skatta antal rovdjursdödade älgar i området.

Skogsbrukets
Viltgrupp

Svenska Jägareförbundet

Modellbeskrivning och anvisningar

Med detta program kan man beräkna förväntat antal älgar i en älgstam upp till tre år i framtiden. Genom att variera avskjutning erhålls olika utfall. Programmet lämpar sig för att ta fram avskjutningsförslag som bland annat efterfrågas i älgförvaltningsplaner. För att skatta antalet älgar i befintlig stam eller beskriva tidigare utveckling bör andra verktyg eller metoder användas.

Programmet bygger på en tillväxtmodell anpassad att fungera tillsammans med indata som man vanligtvis kan förvänta sig ska finnas för ett förvaltningsområde med en egen älgstam. Modellen beaktar förändringar i andelen ettåriga hondjur i stammen och dess inverkan på hondjurens reproduktion. Modellen tar inte hänsyn till att överlevnad hos vuxna älgar beror av ålder, mellanårsvariationer eller att reproduktion påverkas negativt av ökad täthet i älgstammen. Eventuella effekter på stammens storlek och sammansättning som en följd av vandring beaktas ej vilket i förekommande fall kan ge missvisande prognoser.

Kvaliteten på indata, inte minst älgtäthet, har stor inverkan på resultat. Att använda osäkra eller statistiskt felaktiga indata kan vara sämre än att helt utelämna dessa. För att värdera kvaliteten på indata bör experthjälp anlitas.

Kom ihåg att ju längre fram man fjärrskådar desto osäkrare blir en prognos.

Modell och indata

Modellen för populationsutvecklingen är byggd utifrån att man kan ange:

- områdesstorlek och älgtäthet i området efter senaste jakt
- antal skjutna tjurar, kor och kalvar i området senaste året
- månad för jaktstart
- antal björnar i området
- summan av andelar av olika vargrevir i området

Rättvisare prognoser kan erhållas om man även har bra skattningar på:

- antal kalvar per vuxet hondjur från Älgobs och/eller flyginventering
- könkvot hos kalv bland skjutna kalvar
- antal älgar som årligen dött av/förväntas dö av rovdjur, trafik och andra ej jaktbetingade orsaker

Så här gör du

- Gå till fliken 3 *Förutsättningar*. Fyll i ingångsvärden i tabellen.
- Om mer detaljerade uppgifter rörande predation än antal björnar och/eller revirförekomst finns tillgängliga kan fliken *Bilaga I Beräkn.stöd predation* användas. Överför beräknat antal älgar som tas av rovdjur till tabell i flik 3.
- Gå till fliken 4 *Förslag på avskjutning*. Fyll i den tänkta avskjutningen för respektive år i den övre tabellen. Observera att endast orange celler kan fyllas i! Senaste årets avskjutning syns i första kolumnen med grå bakgrund. Beräkningen sker automatiskt och kan läsas av i diagram eller tabeller.

Sidorna är anpassade för att kunna skrivas ut. För synpunkter och support kontakta algfrode@naturforvaltning.se. Vanliga frågor från användare (FAQ) hittas på Svensk Naturförvaltnings hemsida www.naturforvaltning.se

Skogsbrukets
Viltgrupp

Svenska Jägareförbundet